

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK LI. Ч. 65. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 6-го квітня 1943. No. 65. Jersey City, N. J., Tuesday, April 6, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗІЛ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ Тел. „Свободи“ ВЕрген 4-9237. — Тел. У. Н. Союзу: ВЕрген 4-1016 THREE CENTS IN THE UNITED STATES FIVE CENTS ELSEWHERE OF AMERICA.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕТУС ФАРМЕРСЬКИЙ ЗАКОН

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвельт відслав назад конгресові без свого підпису законопроект Бенкгеда, котрий постановляє, що при обчисленню вирівнаних цін не треба обтягати урядових допомогих опдат.

Президент додав до свого вета довше мотивування, в котрім між іншим називає проєкт Бенкгеда інфляційним.

КОНГРЕСМЕНИ ЗА ПРОТИ-САБОТАЖОВИЙ ЗАКОН.

ВАШИНГТОН. — Палата репрезентатів відбула в п'яницю довшу й дуже завзяту дебату над проєктом завести високі кари за саботажову акцію. При голосуванні за проєкт зайвилось 133 голоси, проти 93 голоси.

ОСУДЖУЮТЬ ПОГЛЯДИ ЛУИСА НА СТРАЙК

ВАШИНГТОН. — Сенатовий комітет оборони, званий від президента комітетом Трумена, осудив погляди Джана Л. Луиса, президента юніі майнерських робітників, що мовляв обіцянка, дана президентом Злучених Держав юнією, що не буде страйкувати, не є обов'язуюча.

ФЛОТА БУДУЄ НОВИ „СУХІ ДОКИ“ ДЛЯ НАПРАВИ КОРАБЛІВ НА МОРЮ.

ВАШИНГТОН. — Американські інженіри військової флотії придумали доки для корабельних направ, які буде можна вислати водою туди, де треба робити направку. Такий док складається з десяти частей, які можна зложити до купи на місці направки.

МУЖЧИНИ ВІД 38. ДО 45. РОКУ ЖИТТЯ СТОЯТЬ ПЕРЕД ВИСЬКОВИМ ПОБОРОМ.

ВАШИНГТОН. — Генерал Берші, директор військової флотії, заявив, що чоловіки в віці від 38. до 45. року життя можуть бути покликані до військової служби, якщо вони не покинуть „невідкладних“ професій, як: обслуга в ресторанах, ведення елевейторів, післанництво.

АРЕШТУВАЛИ НІМЕЦЬКОГО РЕДАКТОРА.

НЬО ЙОРК. — Агенти бюро інвестиції арештували тут редактора невеличкої німецької газети, котрий в десять днів після Перл Гарбора помістив у своїй газеті статтю з похвалями Гітлерової військової машини. З ним арештовано його жінку, котра призналася, що вона помагала чоловікови в редакції.

РАДІТЬ СПОДІВАТИСЯ ДОВГОЇ ВІЙНИ.

ДЕЙВИСВИЛ (Род Айленд). — Френк Нокс, секретар флотії, заявив в своїй промові при відкриттю табору для будівельних батальонів, що Америка мусить сподіватися довгої війни.

КРИТИКУЄ ПРОТИ-СОВЕТСЬКІ БАЛАЧКИ.

РЕДІНГ (Па.). — Адольф А. Берл, асистент секретаря стейту, критикував у своїй промові, виголошеній в одному місцевому клубі, пропаганду, що має на цілі ширити упередження або страх перед советською Росією. Він казав, що жерелом цієї пропаганди є держати Оси.

ВСІМ РЕЙДІВ В ОДИН ДЕНЬ НА КІСКУ.

ВАШИНГТОН. — Американські війська просто подвоїли темпо рейдів на ворожі позиції на Кіскі, бо за п'яницю зробили на цю базу на Алевтах 8 рейдів. Американські бомбовики відвідали теж з бомбами остров Атту.

БАЧИТЬ ПОТРЕБУ МІЖНАРОДНОГО БАНКУ, ОПЕРТОГО НА ДОЛЯРИ.

ВАШИНГТОН. — Демократичний сенатор з Оклагоми Елмер Томас заявив у розмові з газетярами, що по війні буде конечно треба створити міждержавний банк, опертий на американськім долярі. Він радив чеканити для цієї цілі золоту світову монету, найкраще „золоту унцію“.

АРМІЯ ТРУДНІСТЬ В ДОБУВАННЮ М'ЯСА.

ВАШИНГТОН. — Як каже Уряд Воєнної Інформації, чорний м'ясний ринок утруднює закуп м'яса навіть американській армії. Внаслідок цих незаконних операцій не доставало м'яса в кількох пунктах.

СПУСКАЮТЬ НА ВОДУ НОВИ КОРАБЛІ.

КЕМДЕН (Нью Джерзі). — З місцевих доків підприємства „Нью Йорк Шипбилдинг Корпорейшен“ спушено в неділю новий корабель „Кабот“.

З доків підприємства „Бет Айерн Воркс Ко.“ у Бет, Мейн, спушено на воду нищитель „Сенатор Гейл“.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ДИФТЕРІЄЮ.

ОЛВАНІ (Нью Йорк). — Стейтовий департамент здоров'я видав публичну остерогу про потребу кращого запобігання занедужанням на дифтерію. Треба збільшити такі заходи головню тепер, коли до міст приходить багато чужих людей.

Розкривають Феноменальне Незнання Американської Історії Серед Студентів

ВАШИНГТОН. — Велику сензацію в політичних кругах викликало відкриття, зроблене „Нью Йорк Таймсом“ на основі довшого розсліду, що американські студенти вищих шкіл проявляють просто небувалый брек знання американської історії й географії. Сенатори й конгресмени зацікавилися цими розкриттями й починають думати над зарадами лихови.

РАДІТЬ ЗМЕНШУВАТИ ОЩАДНОСТІ, А КУПУВАТИ БІЛЬШЕ ВОЄННИ БОНДИ

ВАШИНГТОН. — Урядники департаменту скарбу викінчили плани другої кампанії за воєнні бонди, в котрій уряд сподівається позичити 13 біліонів доларів. Вони радять населенню зменшувати свої ошадности, а зате збільшувати свої закупы воєнних бондів.

ІДЕН І ВАЙНЕНТ ВЕРНУЛИСЯ ДО ЛОНДОНУ

ЛОНДОН. — Іден, британський секретар заграничних справ, і Джан Вайнент, американський амбасадор до Англії, вернулись літаком до Лондону.

Іден негайно відбув конференцію з прем'єром Чорчилем. Він збирається дати незадовго британському парламенту звіт за своєї три-тижневої подорожі по Америці й Канаді.

ЛІМЕН МАС ВІДВІДАТИ ЛОНДОН ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ДОПОМОГИ

ВАШИНГТОН. — Бувший ньюйорський стеговий губернатор Лімен, що є директором Уряду для Чужинської Допомоги й Відбудови, виїздить незадовго до Лондону для обговорення з британським урядом питань, зв'язаних з акцією його бюро, та добуття всіх потрібних для цього інформацій.

НІМЕЦЬКІ ВТРАТИ ЗА ОДНУ ЗИМУ

ЛОНДОН. — За обчисленнями командантів червоної армії, німецькі війська втратили підчас зимового воювання 1 міліон 193 тисячі людей, в тому числі 850,000 вбитих, а 343,000 полонених. Німці теж утратили понад 5,000 літаків, 9,190 повзів та 20,360 гармат.

Вже і в Німеччині є Саботаж

СТОКГОЛЬМ. — Саботаж, що від довгого часу бушує по всіх краях, занятих німцями, почав нарешті проявлятися й в самій Німеччині. На ріці Одрі коло міста Франкфурта висаджено в повітря залізничний міст.

НІМЦІ ПЕРЕСУВАЮТЬ ФРАНЦУЗЬКИХ ВОЄННИХ ПРОВІДНИКІВ

ЛОНДОН. — Берлінське радіо подало вістку, що німецький уряд перевів п'ятьох французьких воєнних провідників з Франції до в'язниць у Німеччині. Зроблено це, мовляв, тому, бо англійці й американці плянують замах для їх звільнення. Між ними є: бувші прем'єри Блюм і Деладіє.

БОРОТЬБА НАЦІСТІВ ПРОТИ ПІДПОЛЬНОЇ ПРЕСИ В ПОЛЬЩІ

ЛОНДОН. — Один чеський друкар, В. К. Вернер, що недавно втік з рук Гестапо й перебрався до Лондону, подав свої переходи до публичного відома за посередництвом промови на чеському радіо. Говорив він, що німці дізнавшись, де друкувалася польська підземна газета „Глос Польскі“, пішли туди цілим відділом і вкинули до хати через вікна гранати, вбиваючи всіх людей у середині; потім вони розстріляли всіх людей у сусідніх домах, мужчин, жінок і дітей. Не дивлячися на те, наступне число „Глосу Польского“ появилося правильно. У Норвегії є 200 підземних часописів, у Польщі 80, у Бельгії 30.

„ПОДВІЙНИЙ ВОЄННИЙ ЧАС“ У БРИТАНІЇ

ЛОНДОН. — Зараз з початком весни британці пересунули знову свої годинники на одну годину вперед, так, що вони тепер показують дві години перед соншним часом.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОЇ ІНВАЗІЇ ГРЕЦІЇ

КАПРО. — Байрон Карапаніотіс, міністер війни в грецькім уряді на витанню, заявив одному грецькому полякови, що ще перед впливом кількох місяців прийде до альянтської інвазії Гречії.

Петро, король Югославії, заявив представникові газети „Диспеч“, що з висадженням альянтів на Балкані вся Югославія повстане проти німців.

РЕЙД АМЕРИКАНСЬКИХ БОМБОВИКІВ НА ПАРИЗЬКІ ФАБРИКИ

ЛОНДОН. — Американські літаючі фортеці вдарили великим числом по фабричних дільницях Парижа, головню по автомобільних фабриках підприємства Рено, що виробляє авта для німецькопо воєнного вжитку.

Бритійські бомбовики доконали великого рейду на Ессен, центр промислової Рурщини, і скинули там на фабрики Крупа 900 тон вибухових матеріалів.

Підчас цих рейдів американці й британці зостріли в боях з німцями 33 літаки.

ПЕТЕН ОСУДЖУЄ АМЕРИКАНСЬКІ РЕЙДИ.

ЛОНДОН. — Вперше за своє життя маршал Петен виступив проти американців. Зробив це підчас своєї радіової промови до французів, що її виголосив у неділю. Він називав американський рейд неоправданим.

Маршал приписував упадок Франції своїм ворогам і казав, що ці самі люди її далі доконують, радячи французам бунтуватися. Він остерігав французів перед „комуністичною небезпекою“.

„Воюючі Французи“ кажуть, що ця промова є найкращою відповіддю на теорію, що нібито маршал Петен не погоджується з французьким квізлінгом Лявалем; вони кажуть, що промова була того роду, що її міг написати Ляваль.

ДАЛЬШИЙ НАСТУП АЛІАНТІВ У ТУНІСІ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Бритійські війська наступають вперто в напрямі до Матеру. Тимчасом війська генерала Монтгомері приготують новий удар відступаючому Ромелеві.

Американські відділи в центральній частині Тунісі посуваються за один день 6 миль уперед.

Американці відкрили, що генерал Ромель закладається у землю на дорозі наступаючого ворога. Все виробляється в Африці, тільки вибухові матеріали спроваджується з південної Італії.

БОМБОВИКИ ЗАТОПИЛИ ДВА ЯПОНСЬКІ КРУЖІЯКИ.

ГОЛОВНА АЛІАНТСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Альянтські бомбовики вдарили на ворожі позиції коло Кавіенга, на Новій Ірляндії, і затопили торпедами два японські воєнні кораблі.

РОСІЯ ВІДКРИВАЄ БОЄВУ ЛІНІЮ.

МОСКВА. — Російські газети подали в суботу видані урядом карти воєнного фронту при кінці зимової офензиви.

Воєнний фронт має 1,500 миль. Розтягається від Фінського заливу на захід від Ленінграду, іде на Старую Руссу й Холм, на захід від Великих Луків, під Вороніж, границею Білої Руси, на Мценськ, на околицю Ізюму, на Каменськ, до Ростова.

Недільний комунікат говорив про відбиття червоною армією німецьких нападів у Донецькому басені та про успіхи російської офензиви на Кубані.

„ПРАВДА“ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР НІМЕЦЬКОМУ ТЕРОРИЗМОВІ.

МОСКВА. — „Правда“, орган комуністичної партії, подає кореспонденцію з Правобережної України, що мовляв населення там терпить від нацистичного терору, але йому не піддається.

За донесенням цього кореспондента, цілі села покинені, бо німці перевели велике число людей й инвентару на захід. В краю слідно зріст німецького тероризму й зріст українського опору. Німці тепер уже бояться ходити меншими групами й нині вживають для карних експедицій цілих полків там, де давніше вистарчали батальони. У деяких селах німці забрали все збіжжя. Повстанці постійно нападають на залізницю. Цілий край находиться у стані ферменту.

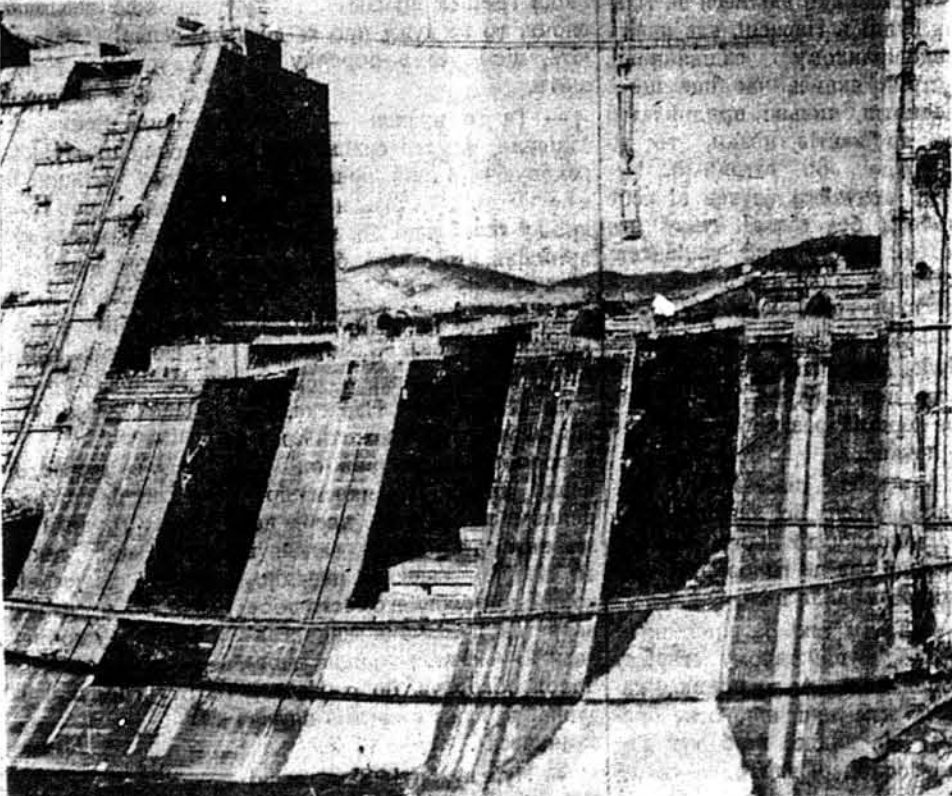
ТУРКИ ПЕРЕДБАЧУЮТЬ АЛІАНТСЬКУ ПЕРЕМОГУ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ТУНІСІ. — Генерал Салег Умертак, начальник турецької місії, що тепер обіздить Туніс, заявив газетярам, що цю війну виграють альянти. „Альянти є сильніші від держав Оси“ говорив генерал, „під кожним оглядом: і зброєю й промисловою продукцією“. Він підносив високо „воєнну мораль“ альянтських військ і країв.

РАДІТЬ ПЛИВУЧИ ЛЕТНИЧІ МАЙДАНИ.

ЛОНДОН. — Лорд Страболджі помістив у газеті „Рейнолдс Ньюз“ кореспонденцію з порадою заведення для боротьби проти субмарин сплавних летничих майданів на Атлантику.

Страболджі каже, що такий пливучий летничий майдан це зовсім можлива річ. Його запланували інженіри, що з цементу можна би такий майдан побудувати за шість місяців. Його можна би захоронити від торпед сітями.

ЖЕРЕЛО СИЛИ.—Шлюзи кольосальної гати Шаста Дем, у Каліфорнії, що вже викичені на 80 процентів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед повною ціною, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

Table with subscription rates: PEREDPLATA (Three cents a copy), SUBSCRIPTION RATES (One year, Six months, Three months), and Foreign and Jersey City Rates.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОВНА ПРОБА

Двадцять вісім держав запрошено на конференцію, що має зібратися 27. Квітня у Злучених Державах для вирішення питань повоенного харчування й тим подібних справ.

Ця конференція однак буде мати ще більше значіння, як це виходить з першого погляду на офіційне запрошення на неї. Це буде саме немовби генеральна проба тої повоенної організації, що за плянами думачих провідників Об'єднаних Держав мусить повстати по війні, якщо світ не має знову вертатися до хаотичних, невпорядкованих умовин перед війни, які знову з конечности мусять довести до ще одної війни.

Треба признати це щасливою думкою, що таку першу конференцію Об'єднаних Держав для повоенних справ скликано в справі повоенного харчування. Справ, які надаються для спільного обговорення Об'єднаними Державами, є багато. Як одна з перших, що могли би кинути в око як можлива тема такої конференції, це питання повоенних границь.

Брати Відповідальність за Будучий Мир

Немає ще повної певности, що Америка не відтягнеться по нашій виграї від тісної співпраці з Європою та світом, щоби разом з іншими державами вдержувати всюди лад і мир.

Велес запевняє, що скоро дізнаємося, як ці справи стоять, бо конгресові прийдеється рішати про дальшу судьбу т. зв. Респірокол Трейд Агріментс, що існують від 1934 року, а вигасають в червні цього року.

Та не є це така легка справа, як би кому видавалось. Велес каже, що маємо сильні групи, що хотілиб мати монополію не тільки на наш домашній ринок, але також хотілиб відтягнути нас від зв'язку з іншими країнами.

Ось ті речі чужі краї знають і тому слідитимуть з великою увагою за тим, як воно буде з відновлюванням давних торговельних договорів.

торговельних договорів. Коли буде проти цього сильна опозиція, то ті краї вважатимуть що Злучені Держави, як тільки війна закінчиться, знову відтягнуться від співпраці з своїми союзниками, які відтягнулись по виграї в 1918 році.

Підсекретар Велес, що таке каже, вважає, що без Злучених Держав годі буде завести в світі порядок. Та є в інтересі самих американців, щоби такий порядок був, бо інакше знов будуть втягнені скорше чи пізніше в нову війну.

Ось і тому загранична політика Злучених Держав повинна бути ведена тепер у такому напрямі, щоби вже тепер всі народи знали, що ми спільно воюємо і спільно будемо закінчувати мир, та що по мирі будемо спільно той мир вдержувати.

Проф. Микола Чубатий.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД, ЙОГО СУСІДИ ТА СВІТ ДЕМОКРАТІЇ

III. Чого поляки шукають на українських землях?

Другим противником самостійного державного життя українського народу є його західний сусід — поляки. Нарід теж слов'янської групи, але зовсім відрубної цивілізації.

українська східна цивілізація старалася посувати на захід, натомість по укладу старої української держави та по винищенню України татаровою перевагу в тій частині Європи зискала Польща та старалася перти зі своєю цивілізацією на схід.

ІВАН ФРАНКО Основи Суспільности Повість 70)

— Прошу ясної пані, егоїзм досі ніколи вночі не падали з ліжка. Вони сплять спокійно. Та й об що тут так могли вдаритися? — неосторожно вмівався Гадиня.

нещасливим випадком, в котрому ніхто не винен, із котрим нема що й носитися. Цей погляд силою мимовільної сугестії швидко вдівлявся не тільки Гадині й Парасці, але навіть недовірливому садівникові, котрий якийсь час іще щось воркотів, пильно придивлявся до кантів ніжки, то до „хлопця“, об котрий о. Нестор звичайно ззував зі себе.

комоду заперта. Якби злодій були, то, певно, не таку змішанину лишили. Шукалоб грошей, ну, а знає, як чужі люди грошей шукають, та ще вночі, то не дуже про те дбають, щоб усе в порядку лишити.

же на половину меншим пародом від українців, тому й менше можуть їм загрожувати. На корінних польських землях є біля 22 мільонів поляків, на корінних українських землях є понад 40 мільонів українців.

Природні багатства української землі кілька разів перевищують природні багатства польської землі, особливо в модерних часах розвою індустрії. Перевага поляків над українським народом закінчилася вже майже двісті літ тому, як український нарід, колючою зіркою ступив, наново дійшов до Чорного моря.

З такої можливості здавали собі добре справу визначні люди в Польщі вже давно. Тягло як ніколи, як десять літ до депершої війни стріву менше один із провідників та мовків швещпольської партії на Західній Україні, мій бувший професор з львівського університету проф. Чехановський, що вчився в цьому професором львівського університету Ромером та Грабським опрацювали пляни спольщення Східної Галичини.

саме школа істориків якнайбільше старанно закривала такі самі події із насильницького панування Московщини над Україною, а до великих розмірів роздмухувала це, що думало українців з Москвою. Досліді „западно-руських істориків“ були подумані та переведені на широкі розміри та вони мали навіть вплив на старших українських істориків.

Відома історія, що в 1918 році, а на тридцять літ взад. З цього часу вибухне війна, то ми програли, а ви (українці) виграли. Дійсно війна вибухла, але вже за 10 літ від тої розмови, та цюфнула польські здобутки на Західній Україні не на двацять, а на тридцять літ взад. З цього часу вийшли з України поляки, а на тридцять літ взад. З цього часу вийшли з України поляки, а на тридцять літ взад.

факт, що поляки боротьбу за Західну Україну вже програли, а не хочуть тим сказати, що її виграли українці. П'яте легко може виграє третій Росія. Вона може дістати Західну Україну під свою владу без користі для українців та для поляків.

Уратувати свої культурні здобутки на Західній Україні, як здобутки національної меншини на українських землях, зможуть поляки тільки тоді, коли погодяться з тим станом, що на тій землі цілком природним бігом мусить прийти державна влада українського народу, який в імя старої традиції української нації заведе тут демократичну владу, рівну для всіх, теж і для польської та жидівської меншини.

Чого не розуміють українці та поляки?

Загал українців живе ще й нині історичними упередженнями до поляків, набутими впродовж мало не тисяч літ боротьби двох культур — східної української та латино-західної польської. Сім сот літ тому наш Патерик Печерський каже, що чорт часто являється в постаті яхя, а польський історик того самого часу Калубек думає, що українці це найбільше безбожний та поганський нарід на світі.

саме школа істориків якнайбільше старанно закривала такі самі події із насильницького панування Московщини над Україною, а до великих розмірів роздмухувала це, що думало українців з Москвою. Досліді „западно-руських істориків“ були подумані та переведені на широкі розміри та вони мали навіть вплив на старших українських істориків.

Западно-руська школа істориків за царату робила зовсім ту саму роботу, що її нині роблять комуністи українського роду на службі Москви. Товариш Корнійчук дуже твердим словом у своїй недавній мові, що відкрила йому браму до посту віцекомісара заграничних справ, підкреслив чорні сторінки польського панування на Західній Україні впродовж останніх двадцять літ. Чи сказав він неправду? Ні, сказав правду, під якою підписався теж кожний західний українець.

Але ще більший ніж серед українців є брак зрозуміння теперішнього положення польського та українського народу серед поляків. Так само як москалі, теж і поляки сильно рідяться, своєю духовністю від українців. У противстві до москалів поляки є народом свободолобним; вони є теж народом глибоко патріотичним. Найвнистше є думати, що поляка моглоб вловити яканебудь, хочби найкраща

BUY WAR BONDS EVERYBODY BUY WAR BONDS

розв'язка економічного життя без волі, без власної держави. Однак, не зважаючи на свою свободолобність поляки не є демократами; вони, подібно як маляри, є народом зі шляхоцькою ідеологією.

У цілому світі пережилися шляхетчина, маса, а не шляхоцька верхівка прийшли до голосу. Логічним висновком цього є справедлива демократія, де рішає більшість народу. Це для поляків неприступне. І то не тільки для польського шляхтича чи націоналіста-інтелігента, але так само і для польського соціаліста.

Теперішній лідер польських соціалістів у лондонській Раді Народовій Ширек, шмика у львівській міській адміністрації за Польщі, вважав зовсім справедливим, щоби 60 тисяч (біля 20%) українців міста Львова не мали ані одного радного у львівській міській раді. Значить, думає не інакше, як зоологічний ненавистник українського народу, голова лондонської Ради Народової, швещпольяк проф. Грабський. І ніхто другий, але товариш Ширка, соціаліст Гавзер, розпочав на чолі польських залізничників у Львові боротьбу проти української партії, себто проти української репрезентуваної подавляючою більшістю населення. Таких самих поглядів був теж і польський хлоп-колоніст та його духовний лідер Вігос. Шляхоцька ідеологія сперед трьох соток літ так основно опановує польську духовність, що польський нарід все переконаний про якусь свою культурну місію на українських землях, хоч саме життя аж кричить, що така місія неможлива та тільки роздражно українського сусіда без реальних успіхів для себе.

Ось тому і не диво, що навіть у нинішній прямо жахливий положенню, в якому нашого польський нарід — з одного боку безпардонне винищування поляків німцями, загроза для найдорожчих місць для кожного поляка, коліски їх державности, Гнезна та Познань, з другого боку загроза від московської потуги, годі й нині почути в українській справі справедливий голос з польського боку. Проводови польського народу, принайменше на еміграції, все ще видається, що станеться яесь чудо, що Росія добровільно, як в Андрусіві 1667 року, поділиться з ними Україною. Не рахуються при тому навіть з тою реальною дійсністю, що Польща нині жертва насилья, під колесами історії, слабоща сила, а не все ще таки доволі сильна держава, якою була навіть по Хмельниччині в половині 17-го століття. Знов Росія нинішня, це не московське царство Олексія Михайловича тож часу! Польща все ще мріє про захоплення Західної України та про новий етап національної боротьби, очевидно без результату. Таке духовне наставлення західного сусіда українського народу в Європі закриває перед ним правдиві горизонти та одинокую можливість для майбутньої Польщі — стати на справедливий засаді американської демократії, шукати згоди, а то й найвистислішої співпраці з українським народом та зі своїми сусідами білорусинами і литовцями, та у спільний союзі знайти розв'язку не тільки стабілізації східної Європи, але теж охорони Польщі та економічних можливостей для польського народу, надто зрушеного на не надто багатій польській території. (Києць буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС "СВОБОДА"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЧИ МОЖЛИВА УКРАЇНЬКА ДЕРЖАВА?

Таке питання ставиться в голо-
сописі „Свобода” 17 берез-
ня цього року за підписом
„О. А. У.”

Перечитавши це, можу ска-
зати також, що справді, в та-
ких обставинах нашого життя,
як тепер є української держа-
ви може й не буде, бо ми са-
мі, американські українці не
хочемо доложити праці, щоби
вивести українську державну
справу перед Світовий Трибу-
нал Справедливості.

Нарікання на нарід не при-
несе користі. Тут в Америці
по першій світовій заперусі
казали нам: приготуйтеся
до новий подій, бо прийде
час, що ми тут можемо більше
зробити, як в Україні, де вся-
кий приступ до звільнення на-
родньої волі є замкнений во-
рогами, де вороги нищать те
свідоме громадянство, що по-
ставало до боротьби проти
наїздників. А чи так було?
Історія нас вчить, що най-
більше причинилися до упад-
ку української держави про-
відні кола, що не могли межі
собою погодитися. Всі хотіли
бути першими, на чолі держа-
ви, а працювати для скріплен-
ня й об'єднання її не було ко-
му. Так мені здається. І не час
нарікати на нарід, що він ви-
нєн, бо відомо нам з історії,
що Богдан Хмельницький був
Великий Гетьман і нарід стояв
при ньому, а його армія не бу-
ла слухавна до боїв проти во-
рога України, а рвалася сама
до бою! А то була вона з того
хлопа і селянина, котрий не
міг довше терпіти людського
ярма і пішов проливати свою
кров за волю.

Візьмім під увагу часи Тара-
са Шевченка, коли український
нарід стогнав в проклятій пан-
щині. Чи міг тоді нарід багато
помогти Шевченкові? І чи
дівлявся Шевченко

щодо цього народу? Ні.
Він дає клікав його до бо-
ротьби за вільне життя.

Відійшов Великий Пророк
на вічний спочинок, та його
ключі не пішли надармо, а
принесли промінь нового жит-
тя: Прийшли такі нові народ-
ні працівники як Іван Фран-
ко, що скріпили ключі до бо-
ротьби за визволення. А як на-
рід не відгукнувся зараз, то
чому? Теж і тому, що по на-
ших церквах, що в ті часи бу-
ли по селах самотніми націо-
нальними осередками, що стя-
гали масу нашого народу до
себе, українські селяни не чу-
ли заклик до народньої пра-
ці, а лише заклик, щоби вла-
ді користись. Навіть самі про-
відники народу соромилися
часто говорити до свого наро-
ду його рідною мовою... Таке
воно було. І це заважувало.
Кажеться, що український на-
рід запропорив своїх провід-
ників невчасно в могилу. Мо-
же й так, але їхня наука не пі-
шла надармо, бо повстав вели-
кий зрив цього народу до
боротьби за визволення. І мі-
ліонові жертви зложили украї-
нці на тій землі, щоби засвід-
чити свою любов до волі. Чи
це великий здобуток? І чи
інакше бувало теж в інших
нарідах?

Нарікання на гірку долю ін-
телегентів, це дуже несмачна
справа. Але чи не треба знай-
ти корінь лиха? Таж нас вчи-
ли про заплату на другім сві-
ті! І то вчили інтелегенти.

Треба їм розібратися, чому
інтелегенція немає впливу на
маси. То її вина. Не бере на-
лежної участі в життю з на-
родом. Не хоче ходити до
церкви; а як на велику прось-
бу виголосить відчит, за який
не вилаєскають добре, то вже
побі нема пошани. Вона не
може знести критики. От пі-
шов наш інтелегент і оженився
так, що й діти нехрещені хо-
дять і дрова для нашого на-
роду. А видівники наші?

Скільки їх є? І скільки разів
мінвали своїх владик? Чи і тут
нарід винєн? Чи може бачили
в винїшніх часах, щоби дві а-
бо три громади зробили на-
родне свято разом? Чи і тут
нарід винєн?

Або щодо нашого теперіш-
нього розбиття в Америці, що
нема кому слово сказати, яку
несправедливість діють воро-
ги українському народови. І
тут бачимо, що наші провідні
люди не можуть погодитися
межи собою. Була у нас орга-
нізація під іменем „Обеднан-
на”, котра робила велику пра-
цю і репрезентувала наш на-
рід. Однак, видно, що не була
вона до вподоби одиницям,
котрі добра для загальної
справи ніколи не робили і не
зроблять. Щож ліпшого по-
ставили ми замість Обеднан-
ня? Тепер ми повинні зробити
те, чого вимагає наш нарід, а
що є начасі, а то стати в обо-
роні українського народу. Я
ніде не читав, щоби Обеднання
Українських Організацій роз-
в'язалося. Тому хай наложє-
ний на нього обов'язок випов-
нити, а як ні, нехай скличе
Зїзд, який створить автори-
тетне тіло, що наш нарід ре-
презентувало і боронилоб
українську справу.

Степан Коцюба,
Сейнт Пол, Мінн.

В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЮ І БІБЛІОТЕКИ В СТЕМФОРД.

Тому 100 літ Тарас Шевчен-
ко, вже як артист-маляр, пої-
хав в Україну, щоби звідати
Київщину, Чернигівщину, а на-
віть острів Хортицю на Дніп-
рі, де була колись Запорозька
Січ. Хотів малювати українсь-
ку старовину і шукав за нею,
щоб її передати грядучим по-
колінням української нації.

Величезна Шевченко-
вська музейна збірка була як
збірка минулої слави України,
так її забрали вороги украї-
нського народу, москалі її по-
ложили, щоби представити їх як
здобутки своєї культури і па-
мятки своєї історії.

Шойно Наукове Товариство
імені Шевченка у Львові, ос-
новане 1873-го року заходами
Панька Куліша і грішми доб-
родіїв з Великої України Єли-
савети Милорадович, Евгена
Чикаленка, Василя Симиренка
та інших, зачало перше, як у-
країнська інституція, збирати
книги й пам'ятки українські.

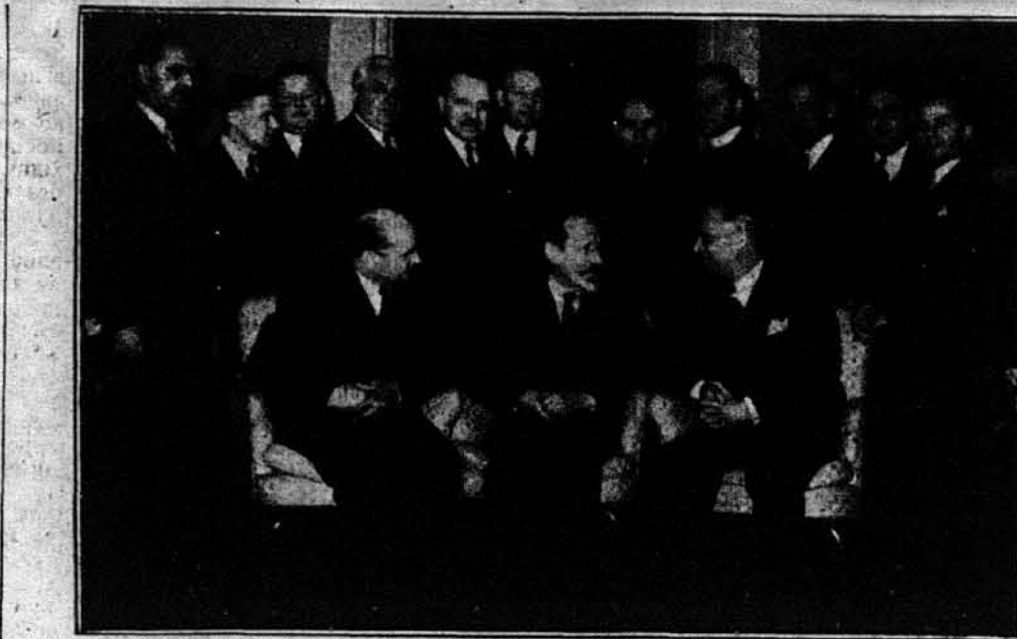
Перед першою світовою вій-
ною, Митрополит Шептицький
оснував Український Націо-
нальний Музей у Львові, який
був присвячений виключно
українській старовині. Богдан
Лепкий писав про нього: „На-
ціональний Музей збирає й ря-
тує від загибелі пам'ятки на-
шої культури, образи, різби,
тканини, одєжу, книги, грамо-
ти, гетьманські універсали,
документи й рукописи”.

Після світової війни, україн-
ські політичні емігранти осну-
вали Музей Визвольної Бо-
ротьби України у Празі, і Бі-
бліотеку імені Семена Петлю-
ри в Парижі.

На американськїм континєн-
ті Владика Кир Константи-
н Богачевський збудував Укра-
їнський Музей і Бібліотеку у
Стемфорді, а тепер закликє
весь наш загал до помічі
книгами, зразками мистецтва
і грішми, щоби їх розбудувати
у великій народній установі.

Українська еміграція в Аме-
риці вже доходить до 80 літ.
По ній слід загине, як не бу-
дуть зорганізовані такі уста-
нови як Музей та Бібліотека.
Ми всі причинилися до нашого
життя в Америці, але труд-
наш міг би пропасти, якби не
осталося пам'яток, захованих
і бережених в Українськїм Му-
зею в Стемфорді.

Піддержім акцію Владики
Константина. Пам'ятаймо, що

З ТОРЖЕСТВА В 25-ЛІТНІ РОКОВИНИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ЛИТВИ

Дня 16. лютого відбулося таке торжество в Шікаго, а по світі губернатор
стейту Іліной запросив п. Антанаса Сметону та деяких визначних литовців до
Спрингфілд, Іл., де знято ту фотографію, на якій бачимо сидячих (зліва напра-
во): литовського консуля П. Давгвардаса, президента Литви Антанаса Сметону і
губернатора Ілінойського стейту Двайта Г. Гріва. Ті, то стоять, це самі визначні
литовські діячі.

музеї передають історію наро-
дів. Колиб не музеї церковні й
монастирські, ми сьогодні не
малиб славного Літопису Ук-
раїни від 860-го року, ми не ма-
либ славного „Слова о Полку
Ігоря” з 1186-го року.

Навіть славний музей і бі-
бліотека у Ватикані, які існу-
ють понад 500 літ, славний
музей Лювр в Парижі, що
існує 700 літ, а також Бритій-
ський Музей в Лондоні, що
існує близько 200 років, ма-
ють цінні документи з історії
України.

Крайня пора, щоби і українці
самі збирали документи й
книжки про своє минуле теж і
тут, на американській землі.
Це є наш обов'язок і привилей
допомогти Українському Му-
зею і Бібліотеці, щоби там
схоронилися пам'ятки й доку-
менти наших поколінь в Аме-
риці. Зробім це тепер, підчас
Компанії цих важких для нас
установ.

Мое слово є зверненє до
всіх українців-патріотів. А як
членка Союзу Українок Аме-
рики, звертаюся ще особливо
до членок і відділів Союзу
Українок Америки, щоби згід-
но з програмою нашої куль-
турно-освітньої організації по-
могти доброму ділу і піддер-
жали акцію Українського Му-
зею і Бібліотеки в Стемфорді,
Конн.

Всі пам'ятки прошу вислати
просто до Музею у Стем-
форді, Конн. а гріші-пожерт-
ви на адресу:

Bishop's Chancery
815 North Franklin Street,
Philadelphia, Pa.

Я вірю, що мое слово не бу-
де „голосом вопіючого во
пустині”.

Олена Лотоцька,
Апер Дарбі, Па.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

Запитуючий з Бінгемптон,
Н. Й. — Так, німці страшно
знищили Україну і далі її ни-
щать. Але за це гірко відпо-
куютуть. Та чи це має спиняти
нас не добачувати теж й інших
нищителів України? Україн-
ському народови треба позбу-
тись німців, але теж треба не
допускати, щоби по визволєн-
ні з німецького ярма не по-
пасти під тих, що його „на-
цифікували” чи міліонами го-
лодом мурдували.

Гемтрик, Міш. — У списі
жертводавців на фонд УЗХ,
від. 34. пропущено жертву Від-
ділу 5. СМА на суму \$10, яку
треба додати до спису.

М. В., Рачестер, Н. Й. — „Не-
шенєліт” означає „державну
приналежність”. Як уряд вва-
жає, що те місце, де Ви вро-
дилися, означає для нього далі
Польщу, то впишіть Вам Поль-
щу як Вашу попередню дер-
жавну принадлежність. Це не
має нічого спільного з націо-

АБСЕНТИЗМ І ЖІНКИ

Перший розгляд питання аб-
сентизму в фабриках Генераль-
ної Моторової Компанії в Ді-
троїті відкрив, що абсентизм
на короткий час серед жінок
є 60%, вищий, ніж абсентизм
серед мужчин.

Під абсентизмом на корот-
кий час розуміється не при-
ходження до роботи не довше,
ніж на тиждень. Таке окресле-
ня абсентизму на короткий час
очевидно виключає важку не-
уду, бо хто хорий поважно,
той певно не прийде до робо-
ти довше.

Коли газетярі питались у-
рядника, що має нагляд над
найманням робітників у зга-
даних фабриках, яка причина
цього явища, він сказав від-
крито, що він не знає. Він сум-
нівається навіть, чи взагалі
хтонебудь це знає.

„Все що ми знаємо”, гово-
рив він, „то це, що такий стан
існує. Ми знаємо теж, що ро-
бітники й робітничі однаково
принсують своє неявлення на
роботу недузі, одначе наші
розсліди доказують, що це є
неправда. Ми бачимо, що в
понеділок не приходять до ро-
боти багато більше робітни-
ків, ніж в інші дні. Так само
не приходять вони до роботи
в суботу, якщо робітникам да-
ється заплата перед суботою”.

Цей урядник заявив, що Ге-
неральна Моторова Компанія,
побачивши зріст неприявно-
сті при праці й почувши ви-
правдання неприявних, що
цього винувата недуга, став
допитуватися уряду здоров'я,
чи нема в місті якоїсь поше-
сти. Уряд здоров'я застеречив.
Заряд фабрик питався зарядів
інших фабрик і ці потвердили
подібні досвіди до своїх ро-
бітниками й робітничими.

Бюро Генеральної Моторо-
вої Компанії, що має нагляд
над найманням людей до ро-
боти, каже, що розсліди аб-
сентизму відкрили ще такі фак-
ти:

Абсентизм є вищий серед за-
мужних жінок, ніж серед не-
замужних. Серед замужних аб-
сентизм тим менший, чим біль-
ше осіб залежить щодо свого
удержання від даної жінки.

Абсентизму допускається

наліжність. Це формальна спра-
ва, що багато наших людей
на це паркає і каже, що якщо
може бути, щоби тут називали
„Польщею” ту українську зем-
лю, на якій вони родились.
Але ми на те не порадимо.

І. Г. — Газету дістали і її
використаємо. Дякуємо.

Член УНС, Канада. Допи-
с про п. П. З. був підписаний і
та людина, що це написала,
сама з Канади. У всякому ви-
падку, коли хочеться щось ви-
яснити, то в такому випадку
треба дати свій підпис. Інакше
годи.

розмірно невелика група ро-
бітниць. У фабриках Генераль-
ної Моторової Компанії, мов-
ля, абсентизм жінок сконцен-
трований серед 10 процентів,
себто одної десятої, усіх ро-
бітниць. З цього можна би
зробити висновок, що абсен-
тизм зв'язаний з робітничою
дисципліною людини.

Абсентизм серед жінок ба-
гато вищий літньою порою, ніж
зимовою. За минулі зимові мі-
сяці він спадав, а тепер почи-
нає знову зростати.

Великий вплив на абсентизм
має загальний ринок праці й
економічні умовини. Розсліди
показує, що високі заплати й
неприходження до праці ча-
сто йдуть рука об руку. Зате
абсентизм сильно спадає в фа-
бриках, що не платять робіт-
никам за дні, в котрих вони
не працюють.

Директор відділу „персона-
лу” Генеральної Моторової
Компанії вважає справу абсен-
тизму незвичайно важною. На
його думку, вона навіть важ-
ніша, як це звичайно думаєть-
ся, бо абсентизм сконцентро-
ваний у тих фабриках, котрих
продукція є найбільше потріб-
на. Ці фабрики працюють че-
рез цілу добу і зарібки робіт-
ників у них є вищі. В них по-
пит за робітниками вищий, а
конкуренція робітників за ро-
боти нижча. Словом, робітник
не потребує дуже журитися за
втрату роботи.

Найкраще приходять робіт-
ники й робітничі на роботу
в таких фабриках, у котрих
вони працюють тільки части-
ну часу. В таких фабриках ро-
бітники й робітничі сильно по-
требують зарібку.

Як видно зо самих слів ди-
ректора, він дивиться на спра-
ву передовсім зо становища
заряду.

The Greatest Mother
in the World

RED CROSS WAR FUND
MARCH ~1943

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ”

Прохаємо читачів „Свободи”, що змінюють свою адресу,
виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову
адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та
вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адмі-
ністрації „Свободи”.

Число відділу _____
Імя й назвище _____
Стара адреса _____
Нова адреса _____

ФІЛАДЕЛЬФІЯВ ПА!

Ми, нижче підписані, просимо Відділових Урядників
прийти на

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

що відбуються:

В ЧЕТВЕР, 8. КВІТНЯ (APRIL 8, 1943)
В УКРАЇНСЬКІЙ ГАЛІ, 847 N. FRANKLIN ST.
точно в годині 7:30 ввечір.

Важна справа вимагає щоб на збори прийшли предсідники,
секретарі і касирні та делегати 20-тої конвенції У. Н. Союзу відді-
лів 35, 45, 62, 83, 105, 163, 239, 298, 324, 339, 375, 395, 442.

На зборах буде прийнятий організатор Антін Маланчук і здасть
справоздання з Філадельфійського Округа.

ЗА УРЯД ОКРУГА:
Д-р В. Галан, предс. С. Черномаз, кас. С. Слободян, секр.

МИХАЙЛО СКОРОБОГАЧ, артист і диригент Вокального Ансамблю.

Михайло Скоробогач
: ставить для :
Українського Запомогового Тов. „ДНІСТЕР”
361. Відділу Українського Народного Союзу
ДРАМУ В 4-рьох ДІЯХ М. СТАРИЦЬКОГО

„ЦИГАНКА АЗА”
ДВА ДНІ:
В Суботу, 10-го, в Неділю, 11-го Квітня 1943 року
Two days: Sat., April 10, Sun., April 11, 1943

БЕРУТЬ УЧАСТЬ: Люба Ковальська, Маруся Л. Скоробогач, М. Міліна, Михайло Ско-
робогач, Петро Чорнок, Ярослав Мірус, Андрій Дубас, Михайло Перчишин, Стефан
Ковальчук, Василь Гельєр та інші.

Орхестра ІОСИФА СНИГУРА. Костюми Ф. БРАЖНИКА
Режисура і Вокальний Ансамбль: МИХАЙЛО СКОРОБОГАЧ.

В ЦЕРКОВНІЙ ЗАЛІ, 217-219 E. 6th St., NEW YORK CITY

Початок: В СУБОТУ 7:30 ввечером ВСТУП: \$1.00, 75 ц. і 50 ц.
В НЕДІЛЮ 6:30 ввечером PLUS TAX

